

EL TREBALL DE LA LLENGUA ORAL A L'ESCOLA

ENRIQUETA GARRIGA

Professora de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i
de l'Esport Blanquerna, URL.

Algunes nocions prèvies

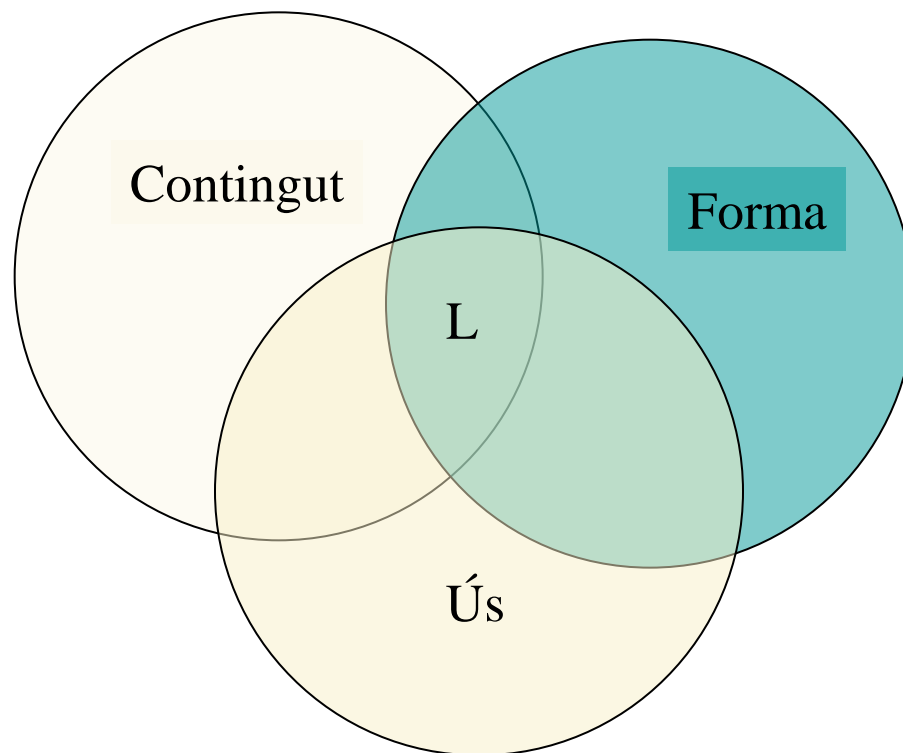
- **Comunicació** (interacció per compartir significació)
  - Prèvia a l'aparició del llenguatge (contacte ocular, somriure, intencions comunicatives).
  - Identificació de les intencions comunicatives en els alumnes que encara no tenen llenguatge.

Algunes nocions prèvies

- Llenguatge: sistema organitzat de símbols, estructurats segons unes regles, acceptades i compartides per una comunitat lingüística
- Els components de llenguatge (segons Lahey i Bloom, 1983)
  - **ÚS** (PER A QUÈ): Intenció comunicativa, funcions, adequació
  - **CONTINGUT** (QUÈ): Allò sobre el que parlem; representació del coneixement que tenim del món dels objectes, de les seves relacions i dels esdeveniments
  - **FORMA** (COM): Morfologia, Sintaxi, Fonologia.

Components del llenguatge

Funcions del llenguatge

M.José del Rio (1997)

- **Regular l'acció**
  - Accions dels altres: demanar, prohibir, persuadir
  - Accions pròpies: autoregular, planificar, oferir ajuda,...
- **Informar:**
  - Informació objectiva: identificar-se, denominar, descriure, narrar...
  - Informació subjectiva: opinar, expressar sentiments, emocions, predir, preveure... .
- **Obtenir informació:** preguntar, demanar l'opinió,...
- **Gestió de la comunicació:** resoldre malsentesos, disculpar-se, felicitar,
- **Metalingüística:** resumir un discurs i extreure'n la idea principal, interpretar i utilitzar el llenguatge irònic, poètic,...

El llenguatge i la seva adquisició

Entenem el llenguatge com:

- Una activitat humana que fan les persones per parlar i comunicar-se. Per tant, el llenguatge també s'aprèn i s'ensenya.
- S'adquireix en un espai social i compartit entre els qui dominen el llenguatge i els qui l'han d'adquirir.
- Necessita l'activitat i la implicació dels interlocutors

El llenguatge i la seva adquisició

Idees bàsiques

- Hi ha un procés de mediació, a través del qual, l'adult fa d'intermediari entre el món de significats i el nen, amb la finalitat que aquest hi accedeixi gradualment.
- Els adults utilitzen estratègies per a comunicar-se millor amb els infants i adapten el seu llenguatge amb la finalitat de facilitar el seu aprenentatge.
- L'ús del llenguatge com a mitjà de comunicació i d'aprenentatge porta al concepte de funcionalitat. És a dir, a la seva capacitat d'actuar i modificar la realitat, especialment la realitat social.

El llenguatge i el context escolar

- L'escola/l'aula ofereix un microcosmos de relació social
- La llengua oral és el principal vehicle de transmissió de coneixements.
- Facilita l'alternança continuada entre la interacció simètrica amb els companys i asimètrica amb els docents.
- És un entorn idoni per a la negociació de significats.
- La majoria d'activitats educatives impliquen funcions de planificació, regulació i avaluació del llenguatge.

Com facilitar l'adquisició del llenguatge

- A. Estratègies d'intervenció
- B. L'entorn escolar i el llenguatge

A. Tipus d'estratègies

- Per potenciar l'ajust i la comunicació.
- Per gestionar la comunicació i la conversa.
- Estratègies educatives d'interacció verbal.

Estratègies per potenciar l'ajust i la comunicació

- Adaptació i modificació de l'entorn:
  - Característiques físiques de l'entorn
Horaris, espais, materials curriculars, proximitat física amb l'alumne
  - Aspectes socials del context
Actitud acollidora, integració amb els companys, creació de rutines interactives

Estratègies per potenciar l'ajust i la comunicació

- Adaptació del llenguatge dirigit als alumnes:
  - Ajust del lèxic al nivell de l'alumne
  - Enunciats breus i d'estructura senzilla
  - Parlar clar i a poc a poc
  - Entonació acollidora
  - Emprar recursos paralingüístics

Estratègies per gestionar la conversa i la comunicació

- Objectius
  - Afavorir la iniciativa i el torn de l'alumne.
  - Tendir a una densitat de torn similar entre docent i alumne.
  - Mantenir diversos torns de conversa sobre un mateix tema.

Estratègies educatives d'interacció verbal

- Sobreinterpretació
- Expressions valoratives
- Imitacions idèntiques
- Correccions
  - Implícites
  - Explícites
  - Proposta de model
- Expansions
- Encadenaments
  - iniciats pel docent
  - iniciats per l'alumne
- Substitucions instructives

B. L'entorn escolar i el llenguatge

- Ofereix diverses situacions educatives que permeten desenvolupar els diferents usos del llenguatge.
- **Les situacions habituals relacionades amb la vida de l'aula.**
- **Les situacions relacionades amb el desenvolupament de les activitats.**
- També hi ha moltes **altres situacions escolars.**

Situacions educatives especialment adequades per a interaccions educatives

Situacions HABITUALS relacionades amb la vida a l'aula (RUTINES)

- Entrades i sortides
- Rebuda i inici /
tancament
de la jornada
- Canvi d'activitat
- Esmorzar i esbarjo

Situacions relacionades amb el desenvolupament de les ACTIVITATS

- Racons
- Tallers
- Contes
- Joc dramàtic o de
representació
- Cançó
- Conversa col·lectiva
- Activitats de llenguatge
musical
- Projectes

ALTRES situacions escolars

- Celebració d'aniversaris
- Sortides fora de l'escola
- Gestió de conflictes
- Festes

Situacions HABITUALS relacionades amb la vida a l'aula (RUTINES)

QUÈ SÓN

Són activitats quotidianes pautades, estructurades, de forma estable (principalment en l'etapa infantil)
Requereixen estructures lingüístiques **BREUS** i de tipus **REPETITIU** que fetes servir en un **ORDRE** concret i **REITERATIU** creen **MARCS CONSISTENTS** de referència per al nen.

Permeten al nen:

- reproduir models
- anticipar esdeveniments
- inserir la seva activitat en un marc adequat
- intervenir-hi amb ajuda
- prendre iniciatives
- el control de la situació

Situacions **HABITUALS** relacionades amb la vida a l'aula (**RUTINES**)

FUNCIONS COMUNICATIVES I LINGÜÍSTIQUES

Situacions apropiades per a crear **RUTINES INTERACTIVES** entre el docent i els alumnes.

Tenen un format **ESTABLE**: permeten l'apreciació de **REGULARITATS** per part del nen.

Estructures lingüístiques **SENZILLES** (hola, bon dia, adéu, qui t'ha vingut a buscar?, etc.) que acompanyades de **gestos** comunicatius i **senyals** ajuden al nen a **anticipar** què es farà i/o dirà:

mateix format cada dia

mateixes persones

mateixos emplaçaments

Adequades per **iniciar** comportaments comunicatius i lingüístics en la majoria de nens amb **dificultats comunicatives**

Es **dóna per bona** la majoria de respostes de l'infant:

de tipus verbal: "ia" (bon dia)

de tipus gestual: hola, adéu amb la mà.

Situacions **HABITUALS** relacionades amb la vida a l'aula (**RUTINES**)

FUNCIONS COMUNICATIVES I LINGÜÍSTIQUES

Situacions apropiades per a crear **RUTINES INTERACTIVES** entre el docent i els alumnes.

Tenen un format **ESTABLE**: permeten l'apreciació de **REGULARITATS** per part del nen.

Estructures lingüístiques **SENZILLES** (hola, bon dia, adéu, qui t'ha vingut a buscar?, etc.) que acompanyades de **gestos** comunicatius i **senyals** ajuden al nen a **anticipar** què es farà i/o dirà:

mateix format cada dia

mateixes persones

mateixos emplaçaments

Adequades per **iniciar** comportaments comunicatius i lingüístics en la majoria de nens amb **dificultats comunicatives**

Es **dóna per bona** la majoria de respostes de l'infant:

de tipus verbal: "ia" (bon dia)

de tipus gestual: hola, adéu amb la mà.

Situacions relacionades amb el desenvolupament de les **ACTIVITATS**

QUÈ SÓN

Són activitats on cal posar un **èmfasi** especial en la dimensió **interactiva** per ajudar a l'alumne a **aprendre estratègies de gestió de la conversa:**

inici seqüència comunicativa

regulació de l'atenció

presa de torns

Permeten treballar un **vocabulari específic**

Permeten **adaptar el llenguatge** en funció de les necessitats, interessos i característiques dels alumnes.

Situacions relacionades amb el desenvolupament de les ACTIVITATS

FUNCIONS COMUNICATIVES I LINGÜÍSTIQUES

Fase d'organització o planificació: funcions lingüístiques d'organitzar i planificar amb paraules les accions que es duran a terme:

expressions verbals en futur: *ara farem...*

ordres de realització d'accions: *agafeu un llapis...*

organitzadors temporals i espacials: *primer..., després..*

establiment de condicions per a l'acció: *mentre no seieu, no podrem començar*

Fase de realització: funcions comunicatives i lingüístiques relacionades amb: la regulació de l'activitat: *així, agafa el color.*

diàleg i negociació d'actuacions i significat: *com ho vols fer?, així et sortirà millor..*

donar informació: *té 3 costats*

demanar informació: *què són aquests forats?*

Expressió de sentiments i d'emocions: *que maco t'ha sortit!*

(l'èmfasi en unes funcions o altres depèn dels objectius en què es planteja la situació)

Fase d'avaluació: funcions lingüístiques de:

reflexió

evocació

ordenació dels fets

avaluació d'objectius

expressió de sentiments

- . Expressions verbals en passat i en present d'indicatiu
- . Hipòtesis sobre condicions,...

ALTRES situacions escolars

QUÈ SÓN

Tenen una **forma esporàdica i estable**.

Permeten afavorir l'**intercanvi d'experiències i vivències** entre mestres i companys.

Permeten acostar l'**entorn familiar** a l'escola
(costums, valors, normes)

ALTRES situacions escolars

FUNCIONS COMUNICATIVES I LINGÜÍSTIQUES

ABANS: programació: temps més prolongat
comptar dies que falten
activitats que es faran
materials a preparar

Funcions de hipotetització, previsió, planificació,...

DURANT: execució: regulació de les accions, expressió de sentiments,...

DESPRÉS: avaluació: temps més prolongat, en posterioritat:
desenvolupa la memòria
ordenació de dades i activitats fetes
expressions de sentiments de com s'ha viscut
treball de síntesi (en alguns casos)

Aquest tercer pas és diferents en el cas de la **gestió de conflictes** on cal una intervenció immediata per tal de "resituar" el conflicte.

RESUMINT: el que cal és...

On trobar més informació

- DGOIE. Departament d'Ensenyament (2003)
L'ús del llenguatge a l'escola. Barcelona